

Solidariteit, dialoog en sociale vriendschap

Boodschap voor de Vastentijd 2025

De veertigdagentijd is een periode waarin wij door vasten, bidden en zorg voor de armen willen komen tot levensvernieuwing van onszelf en de samenleving. Het vraagt daarbij nederigheid en moed om onze zwakheden als individu en samenleving eerlijk onder ogen te zien. Het is een tijd van boete en bekering om de vreugde van het hoogfeest van Pasen te kunnen vieren. Met Pasen benadrukken wij dat Christus de dood en de machten van de dood heeft overwonnen. Dat is de reden waarom wij hoopvolle mensen zijn die standvastig blijven in beproevingen en volharden in het goede.

In deze vastenbrief wil ik met u, in ons streven naar levensvernieuwing, nadenken over solidariteit, dialoog en sociale vriendschap. Deze begrippen worden uitvoering behandeld in de encycliek *Fratelli Tutti* (2020) van paus Franciscus. Onlangs mocht ik samen met Mexicaanse, Midden-Amerikaanse en Caribische bisschoppen en politiek verantwoordelijken diepgaand deze encycliek bestuderen waarbij we de opdracht kregen het binnen onze eigen nationale context toe te passen.

We zullen binnenkort vijftig jaar onafhankelijkheid vieren en staan aan de vooravond van verkiezingen van volksvertegenwoordigers. Ik wil mij daarom richten tot deze groep maar meer in het bijzonder tot alle stemgerechtigden. Vijftig jaar is een goede periode om de geschiedenis samen te vatten en daar lering uit te trekken.

De hoop stuwt ons voort

Het jubeljaar heeft als thema: *Pelgrims van hoop* en de bul waarmee de paus het jubeljaar aankondigde was: *De hoop stelt niet te teleur* (Rom. 5,5). We zijn reeds een lange weg gegaan als onafhankelijke natie. Op verschillende momenten in deze korte bewogen geschiedenis van onze republiek is de hoop verscheidene keren zwaar op de proef gesteld. Gelukkig zijn we een veerkrachtig volk met een groot geloof in God. Hij is immers eindeloos trouw en biedt ons telkens uit onverwachte hoek nieuwe kansen. We hebben een land rijk aan landbouwgrond, diverse mineralen, menselijke hulpbronnen en daarenboven hebben wij nu winbare olie ontdekt waarvan de opbrengsten ons welvaart en welzijn kunnen brengen als we de inkomsten wijs besteden. We hebben al vaker opgemerkt dat grote welvaart niet meteen ook betekent dat er een groter welzijn heerst. Daarvoor gaan we anders met elkaar moeten omgaan in ons land.

Enkele kwesties die we moeten oplossen

De verkiezingen bieden ons nieuwe hoop op een rechtvaardiger Suriname waarbij het algemeen belang boven individuele en groepsbelangen behoort te staan. Om zinvolle verkiezingen te hebben moeten we eerst de hekele kwesties wegwerken. Deze kwesties zorgen voor polarisatie in

onze samenleving en blokkeren de weg naar een gezonde samenleving. Voor een welvarende samenleving behoren wij de weg te gaan van solidariteit, dialoog en sociale vriendschap. Paus Franciscus pleit voor dialoog als belangrijkste middel tot sociale vrede. Door middel van dialoog kunnen mensen elkaar leren kennen en begrijpen, hun verschillen overbruggen en gemeenschappelijke grond vinden.

Ik wil mij beperken tot zes gebieden waar ik de polarisatie duidelijk merk en waar oprechte dialoog kan leiden tot solidariteit en sociale vriendschap: etnische politiek, verpaupering, populisme, mensenrechtenschendingen, de miskenning van grondenrechten van de inheemsen en tribale volken en de constante migratie.

Etnische politiek

Met *Fratelli Tutti* wil Paus Franciscus ons eraan herinneren dat alle mensen broeders en zusters van elkaar zijn. Dit besef alleen al is een bijzonder transformerende kracht in onze onderlinge relaties. We zijn geen vreemden of vijanden van elkaar maar een broer en een zus:

“Want als [iemand] zijn broeder die hij ziet, niet liefheeft, kan hij God niet liefhebben die hij nooit heeft gezien. Dit gebod hebben wij dan ook van Hem gekregen: wie God liefheeft moet ook zijn broeder liefhebben.”

(1 Johannes 3,20-21)

Bij ons leeft reeds lang het besef dat wij in Suriname een grote familie zijn. Iedereen kent iedereen en is op de een of andere manier met de ander verbonden. Door onze kleinschaligheid zijn we sterk op elkaar aangewezen. Dat heeft grote voordelen maar kan ook leiden tot kleinzieligheid en een krabbenmentaliteit. Nu worden de kleine verschillen tussen ons juist tijdens de verkiezingscampagnes gepolariseerd. Ik wil er vooral voor pleiten dat politieke partijen elkaar wel als rivalen zien maar niet als vijanden en dat er een besef groeit dat we na de verkiezingen met de weinige deskundigen die we hebben het land samen moeten opbouwen. De etnische politiek berooft onze bevolking van de nodige energie om als broers en zusters van elkaar de strijd te voeren tegen armoede en onrecht. Het vooraf uitsluiten van iedere vorm van samenwerking en gebrek aan voorspelbaarheid en continuïteit van overheidsbeleid maakt steeds weer dat de ontwikkeling van ons land stagneert en dat we twee stappen vooruit en drie achteruit doen. Het meest voelt de bevolking de achteruitgang in het onderwijs en de volksgezondheid. Het besef dat we broers en zusters van elkaar zijn zou een betere sfeer scheppen om het algemeen belang beter te dienen.

Verkiezingscampagnes lijken meer op scheldkanonnades dan het uitleggen van coherente partijprogramma's met een langetermijnvisie voor het welzijn van ons land. Vooral op de sociale media waar er geen ethische normen lijken te gelden, wordt het etnische sentiment op gevaarlijke wijze uitgespeeld.

De veertigdagentijd is een tijd van bekering. We worden opgeroepen tot zelfreflectie om tot inkeer te komen en ons leven te verbeteren. Zou dat ook in de politiek kunnen? Ik zou alle partijen willen oproepen om vooraf met elkaar in dialoog te treden over de zes breekpunten die ik eerder noemde.

“Authentieke sociale dialoog veronderstelt het vermogen het standpunt van de ander te respecteren en de mogelijkheid te accepteren dat dit legitieme overtuigingen of belangen bevat. Vanuit zijn identiteit heeft de ander iets te geven en het is wenselijk dat hij zijn

standpunt verdiept en uiteenzet, zodat het publieke debat nog completer wordt. Wanneer een persoon of een groep consequent is in wat hij denkt, stevig vasthoudt aan waarden en overtuigingen en een denken ontwikkelt, dan zal dit op de een of andere manier de samenleving ten goede komen, maar dit gebeurt alleen daadwerkelijk in de mate waarin die ontwikkeling plaatsvindt in dialoog en openheid voor anderen.” (Fratelli Tutti, 203)

Verpaupering

In de periode vanaf de onafhankelijkheid hebben we in een korte periode drie structurele economische aanpassingsprogramma's moeten doorvoeren. De crisisperioden van armoede zijn niet veroorzaakt door natuurrampen maar door de manier waarmee wij met elkaar omgaan en verkeerde beleidsbeslissingen. Die herstelprogramma's hebben telkens de kloof tussen rijk en arm vergroot. De aanpassingsprogramma's hebben bijvoorbeeld de spaartegoeden van burgers doen verdampen, pensioenen waardeloos gemaakt, de droom van een eigen huis en erf haast onmogelijk gemaakt en particuliere sociale instellingen aan de rand van een faillissement gebracht. We consumeren meer dan wij produceren en storten ons zo in wurgende schuldenlasten. Doordat we zoveel schulden moeten aflossen, blijft er bitter weinig over om in het onderwijs en de gezondheidszorg te besteden. Op den duur belanden wij in een neerwaartse spiraal van steeds grotere armoede. De weg hieruit is solidariteit met de armen want met de toenemende armoede is er ook grotere egoïsme en onverschilligheid te merken.

Populisme

De verpaupering brengt regeringen in de verleiding om een populistisch beleid te voeren dat zich onder meer uit in het verstrekken van pakketten en het instandhouden van een inefficiënt en onproductief ambtenarenapparaat. Dit populistisch beleid maakt niet alleen dat de armen steeds afhankelijker worden van de overheid maar ook dat het arme volk gemakkelijker gemanipuleerd kan worden. We scheppen zo een bedelmentaliteit maar de waardigheid van ieder mens wordt verhoogd als die zelf door een eerlijk loon kan zorgen voor het dagelijks voedsel en een dak boven het hoofd. Dit populistisch beleid maakt dat er onrealistische tarieven worden gesteld in de gezondheidszorg en dat er geen financiële bijdrage wordt gevraagd van de ouders voor het onderwijs. De schrikbarende achteruitgang van deze twee sectoren moet ons tot nadenken stemmen.

Mensenrechtenschendingen

De kwesties van mensenrechtenschendingen in Suriname zullen niet uit zichzelf verdwijnen. Alles gaat voorbij behalve het verleden. Onverwerkt leed en trauma's zullen ons blijven achtervolgen en de ontwikkeling blijven stagneren als wij niet de moed opbrengen om ons te verzoenen met het verleden. Alle godsdiensten in ons land roepen op tot vrede en verzoening maar vrede komt niet vanzelf. De tijd heelt geen wonden maar maakt die erger als wij niet in dialoog durven gaan over wat ons pijn heeft gedaan. We mogen ons verdriet niet laten uitgroeien tot woede, haat en wrok. Het zou van grootsheid getuigen als onze politieke leiders met elkaar hierover in dialoog gaan opdat wij op individueel, familiaal en nationaal niveau kunnen komen tot een *closure* van alle mensenrechtenschendingen die zich hebben voorgedaan.

Paus Franciscus zegt hierover dat de sociale vrede als vrucht van dialoog alleen mogelijk is wanneer er ruimte bestaat voor vergeving en verzoening over het bestaande onrecht. Dit is een enorme opgave van de slachtoffers en nabestaanden maar een zeer noodzakelijke. Voor christenen zijn vergeving en verzoening centrale begrippen zeker in deze veertigdagentijd en het jubeljaar. Vergeving en verzoening kunnen echter nooit betekenen dat onrecht voortduurt. Vergeven betekent niet *vergeten*. Om tot verzoening te komen moet degene die onrecht heeft

begaan de verantwoordelijkheid dragen en excuses aanbieden. Het is eigen aan vergeving om te streven naar gerechtigheid en waarheid. De weg naar verzoening zal de sociale vrede in ons land bevorderen.

Grondenrechten

Het is zeer betreurenswaardig dat de grondenrechtenkwestie in ons land ook in deze regeerperiode niet is opgelost terwijl er grondconcessies en vergunningen worden verleend voor economische activiteiten door derden in of dicht bij de woongebieden van de inheemsen en tribale volken. Dit is een groot onrecht, een collectieve zonde. De spanningen rond deze kwestie zijn zo hoog opgelopen dat er in mei 2024 doden te betreuren vielen. Het scheppen van sociale vrede middels dialoog is de taak van eenieder met politieke verantwoordelijkheid. Wij plaatsen de toekomst van ons land op een kruitvat als we deze kwestie voortdurend voor ons uit schuiven en hiermee het onrecht dat wordt aangedaan niet onder ogen zien.

Migratie

Suriname is een land dat doorheen de geschiedenis bepaald is door migratie. Tijdens de kolonisatie was er een sterke immigratie van totslaafgemaakten en contractarbeiders. De laatste vijfenzeventig jaren kenmerken zich door een sterke emigratie van landgenoten naar de rijkere landen vooral in Europa en Amerika, soms wegens gebrek aan werkgelegenheid of studie- en ontwikkelingsmogelijkheden, vaak ook ingegeven door de sterke polarisatie in ons land. Ook hebben veel rechtgeaarde burgers, die opbotsten tegen corruptie en kortzichtige politiek, uit protest en ontmoediging het land verlaten.

In deze periode van inkeer zouden wij ons diepgaand kunnen bezinnen over deze tragische ontwikkeling waardoor wij steeds onze beste krachten verliezen. Het is de taak van ons allen maar meer in het bijzonder van politiek verantwoordelijken om een sfeer van vertrouwen te scheppen waarin de culturele diversiteit in land harmonieus kan gaan bloeien. Dit kan door het besef dat we allen broeders en zusters van elkaar zijn.

Dat besef zullen we nodig hebben voor de gastvrije ontvangst van de vele arbeidsmigranten die aangetrokken zullen worden door de gunstige economische vooruitzichten in ons land. Onze samenleving zal drastisch veranderen. We beseffen amper hoeveel onze samenleving al veranderd is door de komst van zoveel verschillende nationaliteiten. Ze kunnen allen een zegen zijn voor ons land als we geloven dat we allen kinderen zijn van een God die hemel en aarde geschapen heeft.

Besluit

Tot besluit wil ik iedereen oproepen de encycliek *Fratelli Tutti* in deze veertigdagentijd individueel en in groepen te lezen en daarover met elkaar in dialoog te gaan. Mogelijk kunnen politiek verantwoordelijken ook hier hun inspiratie opdoen en vooraf een dialoog aandurven met hun rivalen om zo de sociale vrede en de onderlinge solidariteit te bevorderen. Ik wens u een gezegende veertigdagentijd toe.

+Karel Choennie

Bisschop van Paramaribo